

ÖNSKETÄNKANDE OCH FAKTA

Under vinterns debatt i försvarsfrågan har ånyo dykt upp teorien om "luckförsvaret". Enligt denna skulle man kunna inbespara vissa, dyra delar av det svenska försvaret i förhoppning att motsvarande styrkor skulle utifrån sändas till vår hjälp i händelse av krig. Eftersom flygvapnet dels är dyrt, dels är rörligt, borde det, enligt denna tankegång, främst vara på flygstridskrafter man skulle spara. I tidigare diskussioner har påvisats att varje tanke på att sålunda medvetet försätta vårt försvar ur balans innebär ett ansvarslöst önsketänkande. Det kan vara skäl att nu erinra om några av bevisen härför.

Första villkoret för att hjälp med flyg skall kunna tillföras vårt land är att hjälparen har överskott av flyg eller en reserv, som trots behov vid andra fronter skall kunna tillföras oss. I nuläget har östblocket en avsevärd överlägsenhet i taktiskt flyg i händelse av en konflikt i Europa. All sannolikhet talar för att västmakternas reserver i första hand behövs på europeiska kontinenten eller annorstädes där deras egna trupper kämpar, framförallt i början av ett krig, då det säkerligen en nästa gång, liksom under senaste kriget, uppstår ett unisont rop efter mera flyg på alla fronter. Någon avgörande ändring i detta styrkeförhållande kan icke skönjas.

Hjälpen till vårt land innebär en betydande luft- och sjötransportoperation, som är sårbar mot flyganfall särskilt under urlastningen. Om icke det svenska luftförsvaret kan trygga transporten, urlastningen och färdigställandet av lossningen här, vill en presumtiv hjälpare icke taga de oundvikliga förlusterna. Ett starkt svenskt jaktflyg är alltså en av förutsättningarna för hjälp.

Det svåraste skedet i ett framtida krig kan mycket väl bli inledningsskedet, då en angripare söker att luft-, sjö- och landvägen snabbast möjligt betvinga vårt motstånd. Försvaret av vårt land måste därför kunna upptagas med full kraft redan från och med krigsöppningen. Detta kan icke ske annat än om stridskrafterna finns i landet i hög beredskap. Detta är orsaken till att exempelvis Danmark och Frankrike redan i fredstid tar emot främmande beredskapsförband i landet. Trots alla förberedelser, som tack vare Atlantpakten hunnit avtalas, räcker beredskapen icke till, om förbanden skall komma utifrån när kriget kommer.

Vårt flygvapen är huvudsakligen ett jaktflyg, som skall ingå i luftförsvaret och vara väl inarbetat med radar, radio, stridsledning och på marken. Utländska förband kan först efter en tids samarbete lära sig detta och göra nytta i luftförsvaret. Språkfrågan utgör ett av hindren. Även attackflyget behöver kunna samarbeta med luftförsvaret och dessutom med våra lant- och sjöstridskrafter, vilket kräver förberedelser och övningar. De erforderliga förberedelserna och samövningarna kan icke ordnas i fred av politiska skäl.

För att baseras i Sverige behöver främmande flygförband först och främst baser. Vårt nuvarande bassystem är otillräckligt och förbättringen går långsamt med den låga takt som vid nuvarande medelstillestånd måste hållas. Skall hjälpen kunna fungera omedelbart erfordras anordningar av samma slag som nu görs i exempelvis Danmark och Norge enligt NATO:s "infrastrukturprogram". Även om vi själva skulle helt bekosta dessa anläggningar måste de

utföras efter en viss standard, som knappast kan erhållas utan gemensam planläggning. Om flygfälten för hjälpförbanden måste anläggas efter krigsutbrottet, dröjer det månader innan hjälpen kan komma hit.

Vid varje bas erfordras hjälpmedel för underhållet och operationernas ledning - drivmedel, ammunition, transportmedel, förläggningar, radio, radar, luftvärn. Våra resurser räcker icke på långt när till för hjälpförbandens behov. Bl. a. kräver man i andra länder - vis av kriget - starkt luftvärn till flygfältsförsvaret. Följden är att även dessa hjälpmedel måste transporteras hit. Detta kan icke ske utan omfattande både luft- och sjötransporter. Vad som i detalj erfordras på varje plats bör rekognosceras och bedömas i förväg, vilket uppenbarligen är omöjligt. Skall rekognosceringarna börja efter krigsutbrottet uppstår ytterligare dröjsmål.

Det är ingalunda självklart, att hjälpen utifrån kommer fortast i form av flyg. Som framgår av det ovanstående är den strategiska rörligheten ringa hos flygstridskrafter, om icke ett väl bemannat och utrustat bassystem är i funktion redan före krigsutbrottet. Lika rörligt och lätt att koncentrera som flyget är om alla förberedelser är vidtagna, lika hjälplöst och lamslaget är det utan dessa hjälpmedel på marken. Det är en öppen fråga om det icke kan gå lika fort att sätta in främmande sjöstridskrafter i våra farvatten eller t. ex. pansarförband som efter en sjötransport till Skandinavien nog inte behöver så tidsödande förberedelser för att bli operationsdugliga. Möjligheterna till lufttransport av lantstridskrafter växer dessutom. Det är inte säkert att hjälparen har mindre tillgång på sådana stridskrafter än på flyg.

Det har anförts som ett argument för att hjälp med flyg komme före hjälp med andra stridskrafter, att ingen vill offra arméförband och sjöstyrkor utan att först tillse att de får slåss under ett gynnsamt luftläge. Mot bakgrunden av det ovan sagda är detta snarast ett argument för ett starkt svenskt luftförsvar, varförutan hjälp med till Sverige ombaserade stridskrafter - av vad slag de vara må - knappast kan väntas tillräckligt snabbt för att hjälpen skall bli effektiv.

Försöker man att se realistiskt på utsikterna för en effektiv flyghjälp till vårt land kommer man till samma motto som kännetecknade de allierades flyginsatser på flertalet fronter 1939-41: "För litet och för sent."

UTTALANDEN VID TILKKOMSTEN AV NUVARANDE FLYGVAPENORGANISATION

a) 1948 års riksdag:

Erfarenheterna från de senaste krigsåren och utvecklingstendenserna efter kriget ha ytterligare framhävt flygstridskrafternas betydelse för vårt försvar. Det totala försvarets motståndskraft och uthållighet äro i hög grad beroende av luftförsvarets - i första hand jaktflygets - styrka. Dessa förhållanden tala för en förstärkning av flygvapnet.

b) Prop 197/1949 (fortsatt jaktförstärkning)

Här uttalade statsministern:

"Vid den modernisering och förnyelse av försvaret som nu pågår böra ansträngningarna inriktas på ett sådant utnyttjande av teknikens medel att största möjliga försvarsverkan kan uppnås inom ramen för våra begränsade ekonomiska resurser. I enlighet med denna tankegång torde en sådan organisa-

tion av vårt försvar böra eftersträvas att ett visst mått av heredskap - så långt detta över huvud taget är möjligt i fredstid - beständigt är för handen samt att största möjliga stridsverkan snabbt kan åstadkommas även mot plötsliga anfall från angripare med överlägsna stridskrafter. Flygvapnet med sin höga beredskapsgrad och sin stora rörlighet kan betraktas såsom vår första försvarslinje, i all synnerhet vid ett överraskande anfall mot vårt land. Starka skäl kunna därför åberopas för en fortsatt förstärkning av flygvapnet. Ett väl utbyggt flygvapen är även i stånd att ge ökat skydd åt hemorten samt förbättra arméns och marinens stridsduglighet."

c) 1949_års_riksdag upprepade det av 1948 års riksdag gjorda uttalandet (se a) ovan) samt instämde i övrigt med vad som sagts i prop (se b) ovan).

d) 1951_års_riksdagi

1948 års riksdags principbeslut att förstärka samtliga tio dagjaktflottiljer med 50 % bör fullföljas. Takten, i vilken

den fortsatta förstärkningen bör ske, får bli beroende av våra ekonomiska och materiella resurser.